

HANDIKAPP FÖRBUNDEN

Sundbyberg 2015-03-05

Dnr.nr:

SOU 2014:67

Vår referens:

Stefan Eklund Åkerberg

Er referens:

s.registrator@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Inbyggd integritet inom Inspektionen för Socialförsäkring SOU 2014:67

Handikappförbunden är en samarbetsorganisation för 37 funktionshinderförbund som tillsammans representerar ca 400 000 människor. Vårt mål är ett samhälle för alla. Vårt intressepolitiska arbete grundar sig på mänskliga rättigheter.

Utredningens förslag och motivering

Utredningen lägger sina förslag i betänkandet för att göra det möjligt för Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) att behandla personuppgifter i den utsträckning som krävs för att myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt.

Utredningens förslag innebär bland annat att Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) får ett uttryckligt rättsligt stöd för att automatiserat behandla personuppgifter. ISF får också direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen. Behandling av personuppgifter som är tillåten enligt den nya lagen ska få utföras även om den enskilde motsätter sig behandlingen. ISF ska även få behandla känsliga uppgifter enligt 13 § PUL och personuppgifter som avses i 21 § samma lag om uppgifterna är nödvändiga för handläggningen.

Övergripande synpunkter

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har till uppgift att genom systemtillsyn och effektivitetsgranskning värna rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. Med systemtillsyn avses granskning av om regelverket tillämpas korrekt och enhetligt. Med effektivitetsgranskning avses granskning av om en verksamhet fungerar effektivt med utgångspunkt i det statliga åtagandet.

Handikappförbunden ser ISF:s uppdrag som mycket angeläget och har stor förståelse för de problem som lyfts fram i betänkandet. Identifieringen av brister i socialförsäkringssystemet och att påvisa bristande effektivitet kan ge möjligheter att utveckla systemet på ett sätt som är viktigt för människor med funktionsnedsättning. Inte minst mot bakgrund av att de grupper vi företräder och representerar i många fall är ytterst beroende av ett fungerande, förutsägbart och rättssäkert system.

Trots detta menar vi att utredningen prioriterar ned integritetsfrågan framför myndighetens behov av administrativ förenkling på ett olyckligt sätt. Vi är i grunden tveksamma till en utveckling med särreglering i lag för enskilda myndigheter när det gäller hanteringen av personuppgifter. Olikheterna gynnar inte den transparens som vi menar är nödvändig ur ett medborgarperspektiv. Det blir svårt att följa upp hur personuppgifter behandlas av olika myndigheter. Regelverket bör i stället vara så enhetligt som möjligt.

Handikappförbunden konstaterar att ingen representant för medborgarperspektivet, det vill säga patient, försäkrad eller brukare, har medverkat som sakkunnig eller expert i den utredningen som ligger till grund för förslagen. Detta präglar också utredningens förslag och motivtext som utgår från ett rent administrativt perspektiv. Utredningen hänvisar till ett behov av att stärka rättssäkerheten och även här är det myndighetens perspektiv som dominerar. Rättssäkerheten ur individens perspektiv får ingen eller mycket undanskymd plats. Förslagen i sin helhet urholkar sekretess och integritetsskyddet på ett olyckligt sätt.

De uppgifter som ISF behöver för att utföra sina uppgifter kan redan idag inhämtas från olika myndigheter men då efter särskild prövning för att säkerställa de krav som Offentlighets- och Sekretesslagen innehåller. Handikappförbunden menar att förslaget innehåller allt för stora ingrepp i individens rätt till sekretess och integritet för att motiveras med att ISF behöver effektivisera sin administration. Ett förslag som berör så många och som innebär en sådan radikal förändring av lagstiftningen hade också förtjänat en bredare remissomgång.

Handikappförbundens kommentarer till förslagen

6.2 Behovet av att behandla personuppgifter

Utredningens bedömning: ISF ska få behandla personuppgifter om det behövs för att fullgöra inspektionens uppdrag beträffande systemtillsyn eller effektivitetsgranskning.

Handikappförbunden menar att det är viktigt att nuvarande system inte urholkas dvs. att det innan en begärd uppgift lämnas ut, prövas om ett utlämnande är förenligt med reglerna om sekretess. Det måste också tas ställning till om den behandling som kommer att utföras hos inspektionen kan anses förenlig med PUL.

6.3 En avvägning mellan ISF:s behov och persondataskyddet

Utredningens bedömning: ISF:s behandling av personuppgifter kan förenas med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten under förutsättning att den utformas på rätt sätt.

Handikappförbunden menar att det nu föreliggande förslaget är för omfattande när det gäller att bryta sekretess och integritetsskydd, särskilt oroande är undantagen från PUL.

7.2 Undantag från rätten att motsätta sig behandling

Utredningens förslag: Behandling av personuppgifter som är tillåten enligt den nya lagen ska få utföras även om den enskilde motsätter sig behandlingen. Har ISF samlat in personuppgifter direkt från den

enskilde ska de dock få behandlas endast med stöd av hans eller hennes uttryckliga samtycke. Bestämmelserna i 12 § PUL om återkallelse av lämnat samtycke tillämpas på motsvarande sätt vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

Handikappförbunden. Enligt 12 § andra stycket PUL har en registrerad, med ett par undantag, inte rätt att motsätta sig sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt PUL. Vi menar att detta undantag räcker. Det behövs inte nya undantag.

7.3 Förhållandet till PUL

Utredningens förslag: PUL ska gälla vid behandling av personuppgifter inom verksamheten vid ISF om inte annat följer av den föreslagna lagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den.

Handikappförbunden är negativa till den föreslagna särregleringen i lag och menar därför att PUL fullt ut ska gälla vid behandling av personuppgifter inom verksamheten vid ISF.

7.6.3 Ett rimligt antal personuppgifter per tillsynstillfälle

Utredningens bedömning: PUL:s regler om att behandlingen av personuppgifter inte får avse fler uppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen får anses utgöra ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten.

Handikappförbunden delar utredningens bedömning

8.2 Behovet av att behandla känsliga personuppgifter

Utredningens förslag: ISF ska få behandla känsliga personuppgifter enligt 13 § PUL och personuppgifter som avses i 21 § samma lag om uppgifterna har lämnats i ett tillsyns- eller granskningsärende eller annars är nödvändiga för handläggningen av ett sådant ärende.

Handikappförbunden avslår förslaget då det försvagar skyddet för individen på ett för långtgående sätt.

8.4.2 Den särskilda registerlagen ska användas

Utredningens bedömning: Den särskilda registerlag som föreslås för ISF ska gälla framför EPL. Behovet av att reglera behandlingen av känsliga personuppgifter och personuppgifter om lagöverträdelser får tillgodoses inom ramen för registerlagen.

Regleringen ska dock inte utesluta att ISF ansöker om etikprövning av behandling av känsliga personuppgifter i ett visst projekt om en sådan prövning framstår som naturlig med beaktande av frågornas art eller om forskningen avses leda till publicering som förutsätter att ett godkännande av en etikprövningsnämnd föreligger.

Handikappförbunden är tveksam till förslaget att behandling av känsliga personuppgifter inom ISF ska regleras av både den föreslagna registerlagen och lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Vi menar att EPL alltid ska gälla i stället för den här föreslagna dubbelregleringen.

9.4 En integritetsskyddsfunktion

Utredningens förslag: En integritetsskyddsfunktion ska inrättas vid ISF. Den ska ha till uppgift att tekniskt och administrativt skydda enskildas personliga integritet och upprätthålla en lämplig säkerhetsnivå för de personuppgifter som behandlas. Regeringen kan meddela föreskrifter om integritetsskyddsfunktionen.

Handikappförbunden: Om betänkandets förslag på särreglering i lag går igenom ser vi utredningens förslag kring en integritetsfunktion vid ISF som absolut nödvändig. Regeringens föreskrifter blir då avgörande för den slutliga utformningen där ett absolut bevarande av den personliga integriteten måste vara utgångspunkten vid behandlingen av personuppgifter.

9.7 Beredning i särskild ordning

Utredningens förslag: En särskild ordning för beredning av ärenden som är av principiell betydelse eller annars av särskilt känslig natur från integritetsskyddssynpunkt ska införas inom ISF. Regeringen kan meddela föreskrifter om denna beredning.

Handikappförbunden: Om betänkandets förslag på särreglering i lag går igenom ser vi positivt på att det införs en särskild ordning inom ISF för beredning av ärenden som är av principiell betydelse eller annars av särskilt känslig natur från integritetsskyddssynpunkt.

Vi avstyrker dock att inspektionen själv ska utse ledamöter. Dessa bör istället utses av regeringen för att stärka tilltron till funktionen.

10.2 ISF bör medges direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen

Utredningens bedömning: Skälen för en direktåtkomst överväger de risker som en sådan åtkomst kan föra med sig från integritetssynpunkt.

Handikappförbunden avvisar förslaget i dess nuvarande utformning. Vi delar uppfattningen att det är en svår avvägning mellan myndigheternas krav på effektivitet och individernas behov av sekretess och integritetsskydd. Vi finner att den avvägning som utredningen gjort i allt för stor utsträckning tagit hänsyn till myndigheternas behov av att rationalisera sitt arbete på bekostnad av individens rätt till sekretess. Handikappförbunden anser att betänkandets förslag om att ISF ska få medges direktåtkomst till personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen inte är tillräckligt utrett.

10.7 Sekretessbrytande bestämmelser

Utredningens förslag: Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten ska lämna inspektionen de uppgifter som inspektionen behöver för sin systemtillsyn och effektivitetsgranskning.

Skatteverket ska på begäran av inspektionen lämna ut de uppgifter som inspektionen behöver för sin systemtillsyn och effektivitetsgranskning.

Handikappförbunden, menar att bestämmelsen i OSL kap10 27§ räcker eftersom den ger individen ett skydd och samtidigt ger myndigheten en möjlighet till företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Utlämnande myndighet kan med stöd av

denna bestämmelse vid prövningen av utlämnandefrågan väga den mottagande myndighetens behov. Någon ytterligare lagstiftning behövs därför inte.

Med vänlig hälsning

Handikappförbunden

Ingrid Burman

Ordförande